

Tekst za delegate i predsjednike asocijacija

Poštovani delegatu / predsjedniče

Predstavlja nam veliko zadovoljstvo da konačno možemo da Vam predstavimo finalni nacrt novog EATA etičkog kodeksa. Na njemu je rađeno više od tri godina i mnogo toplo zahvaljujem svima onima koji su uložili svoju mudrost, kompetenciju, energiju i vrijeme u ovom važnom zadatku.

Ova finalna verzija bila je prezentirana delegatima na sastanku Savjeta 8 Srpnja (2006. op.prev.), i bila je čvrsto podržana od EATA Savjeta i EATA Izvršnog Komiteta.

Pozivamo Vas da razgledate novi kodeks i da ga diskutirate u Vašoj asocijaciji. Ukoliko imate reakcije i povratne informacije u odnosu na njega, molimo Vas pošaljite ih EATA delegatu ili predsjedavajućem etičkog komiteta Vaše nacionalne asocijacije. Onda će se oni pobrinuti da Vaša reakcija stigne do EATA Etičkog Komiteta. Reakcije i uzvratne informacije primat će se do 31 Sječnja 2007 godine.

Finalno glasovanje za novi kodeks bit će na sastanku Savjeta u Srpnju 2007.

Srdačne pozdrave,

Barbara Classen, predsjedavač EATA Etičkog Komiteta

EATA Etički Kodeks¹

Zadnja revizija nakon sastanka Savjeta, Santiago de Compostela (10.08.2006)

Uvod

EATA Etički Kodeks namjenjen je da služi kao uputstvo za nacionalne organizacije pridružene EATA i za svaki član EATA. Namjenjen je da pomogne praktičarima² da upotrebljavaju Transakcisku Analizu u Psihoterapiji, Savjetovanju, Edukacijskim i Organizacijskim oblastima, na etički način. Svaka nacionalna organizacija ima za zadatak da ga primjenjuje dosljedno Deontološkom nacionalnom Kodeksu.

Osim toga, ovaj Kodeks informira javnost o tome kakvo se ponašanje može očekivati u ovim kontekstima od članova ove Asocijacije.

Nacionalne organizacije pripojene EATA, trebaju propisati vlastite norme koje trebaju biti konzistentne s Etičkim Kodeksom EATA i s njihovim nacionalnim pravnim zahtjevima.

Ovaj Kodeks ima tri dijela: prvi dio je uvod u Kodeks i ističe osnovnu perspektivu Etike; drugi dio je jadro Kodeksa i objašnjava definiciju fundamentalnih vrijednosti i srodne etičke principe; treći dio je primjena vrijednosti i principa u praksi. **Ovaj dio bit će zaključen nakon priloga Etičkih Komiteta Nacionalnih Asocijacija, koje će uzeti u vidu njihove nacionalne pravne zahtjeve.** Naročito:

Dio I: Opći okvir Etike

- 1.1. Definicija Etike
- 1.2. Osnovne pretpostavke
- 1.3. Pristup Etičkog Kodeksa
- 1.4. Glavni ciljevi
- 1.5. Obveza:
  - 1.5.1. za nacionalne asocijacije pripojene EATA
  - 1.5.2. za člana EATA

---

¹ Ovaj Kodeks zamjenjuje sve prethodne EATA Etičke Kodekse. Ovaj kodeks bio je sastavljen u suradnji, suglasnosti i refleksija EATA Etičkog Komiteta (Barbara Classen, Brigitte Evrard, Margarethe Podlesch, Ritva Piironen, Jacqueline Dossenbach, Valentin Lapanja Furlan). Glavni sadržaj kodeksa bio je sastavljen od pod-komiteta EATA Etičkog Komiteta, sastavljen od multinacionalne grupe koja uključuje slijedeće članove: Robin Walford (Kordinator), Vladimir Goussakowski, Claude-Marie Dupin, Sabine Klingenberg i naročito Carla de Nitto koja je dala vrlo značajan doprinos.

² U ovom kodeksu riječ "praktičar" odnosi se na sve članove EATA koji koriste Transakcisku Analizu kao model za razumjevanje i promjene s pojedincima, parovima, grupama ili organizacijama. Riječ "klijent" označava svakog korisnika, pacijenta, studenta, grupu ili organizaciju, koji je primatelj profesionalnih usluga od članova EATA.

Dio II: Jadro Etičkog Kodeksa

- 2.1. Osnovne vrijednosti
- 2.2. Osnovni etički princip

Dio III: Primjena u praksi

- 3.1. Uputstva za etičku praksu
- 3.2. Primjeri primjene vrijednosti i etičkih principa u slijedeće različite oblasti:
  - 3.2.1. Psihoterapija
  - 3.2.2. Savjetovanje
  - 3.2.3. Edukacija
  - 3.2.4. Organizacija

Dodatak: Članovi Univerzalne Deklaracije Ljudskih Prava, koji se odnose na osnovne vrijednosti

Dio I

Opći okvir Etike

1.1. Neke definicije Etike

Etika³ je, u najširem značenju, filozofska disciplina koja proučava ljudske postupke, a obuhvata i moralne namjere i ljudsku volju. Etika⁴ pretpostavlja sposobnost odabira postupanja. Uključuje sposobnost odabira u suglasnosti s nečijim vlastitim parametrima (subjektivna etika) i sposobnost odabira uzimajući u vidu perspektivu druge osobe (intersubjektivna etika).

Deontologija je učenje o moralnoj obvezi i posvećenost praktičara da etički postupaju.

1.2. Osnovne pretpostavke

- Postoji bliska povezanost između etike i prakse⁵: ponašanje može da bude etičko ili ne, u zavisnosti od toga da li unaprijeđuje vlastito blagostanje, i blagostanje drugih.

---

³ Definicija potiče iz Italijanskog riječnika, Dizionario delle Idee, Sansoni, 1977, 392.

⁴ Striktno značenje etike je da je to sinonim smrtnosti ("Ethos" i "Mos" na Grčkom i Latinskom označavaju običaje, navike) i odnosi se na sposobnost samo-ispitivanja s ciljem da se nađe ispunjenje: prema tome mi se ponašamo etički kad obistinjujemo vlastiti potencijal i kada brinemo o ispunjenju druge osobe (Dizionario delle Idee, Sansoni, 1977, 392).

⁵ Praksa označava profesionalnu relaciju pomoći koja se javlja kada su praktičar i korisnik suglasni jasnim ugovorom. Ovo se odnosi na sve četiri oblasti specijalnosti: Psihoterapija, Savjetovanje, Edukacija i Organizacije; primjena može da bude različita, ali osnovni princip je isti u svim ovim oblastima.

- Etika je opći okvir koji vodi praktičara kroz pružanja profesionalne usluge i uvijek podkrepljuje praksu. Nije ograničena samo na rješavanje teških i problematičnih situacija.
- Etika određuje vrijednosti koje pomažu ljudima da realiziraju vlastiti potencijal kao ljudska bića; vrijednosti koje podržavaju etičke principe kao uputstva da ostvare vrijednosti i principe koji potkrepljuju deontološke norme, i predstavljaju uputstvo za profesionalnu praksu.

1.3. Pristup Etičkom Kodeksu

Etički Kodeks EATA identificira osnovne vrijednosti. Ove vrijednosti nude kontekst kako bi informirale praktičara u vezi s njegovim osobnim i profesionalnim ponašanjem, a u cilju da promoviraju blagostanje ljudi uključenih u profesionalnoj relaciji. Ove vrijednosti pomažu da se postave kriterije za etičko i profesionalno ponašanje: to uključuje osnovne pretpostavke o vrijednostima i srodnim etičkim principima, i koristi ih kao osnovu da informira etičku praksu u svim pomažućim profesijama.

Deontološki kodeks nudi set pravila koja daju uputstva kako bi regulirala ponašanje praktičara s ciljem zaštite prava svakog korisnika. Ova su pravila striktno povezana s nacionalnim zakonima i specifična su za različita profesionalna tijela.

Cilj Etičkog i Deontološkog Kodeksa je da garantiraju ljudska prava, jednako kao i nacionalni zakoni.

Zato, u ovom kodeksu naglasak je na važnosti o zadržavanju jasnih vrijednosti i etičkih principa s ciljem kreiranja okruženja za spravljanje sa širokim opsegom situacija, i onda kada one nisu konkretno opisane u Etičkom Kodeksu.

Sa ovim pristupom, etička praksa nije samo primjena seta pravila koja označavaju što bi trebalo i što ne bi trebalo raditi, nego i razmišljanje o vrijednostima i principima po kojima se ravnjaju praktičari u Transakcijskoj Analizi. Moguće je naići na situacije koje nisu pokrivene specifičnim kodeksom ili biti sučeljen s time da se mora odlučivati između principa. U takvim okolnostima, svaka odabrana akcija postaje neetična samo ukoliko se može vidjeti da praktičar nije poduzeo adekvatnu brigu u odnosu na vrijednosti i principe TA. Svaki od ponuđenih primjera razvijen je kao indikacija za dobru praksu i ne treba ga smatrati iscrpnim.

Osim toga, shvaćanje Etike u terminima generalnih vrednosti i principa pomaže da se uzmu u vidu kulturalne razlike u EATA zajednici i nacionalnim organizacijama obezbjeđuje šablon za integriranje Etike u nacionalni Deontološki Kodeks.

1.4. Osnovni ciljevi

1. Povećanje svjesnosti praktičara i njegova razmišljanja i terminima Etike (vrijednosti i principe, jednako kao i norme i zabrane) s ciljem da se kreira okruženje za analiziranje ljudskih situacija.
2. Dati EATA članovima jasan okvir o Etici, tako da praktičar ima kriterije da odabere etičke pozicije i da upotrijebi Etiku kao šablon da analizira svaku praktičnu situaciju.
3. Obezbjediti nekoliko primjera o primjeni etičkih principa koji proizlaze iz vrijednosti, tako da praktičari razumiju povezanost principa i vrijednosti, a ne samo da se adaptiraju setu od pravila.
4. Demonstrirati potrebu od samoispitivanja kroz promatranje vrijednosti i etičkih principa, umjesto listu pravila i zahtjevanih ponašanja.

1.5. Obveze

Zbog prirode EATA, asocijacije asocijacija, ovaj je član napisan u dva dijela: prvi dio je specifičan za Asocijacije, a drugi dio za individualne članove EATA; oba sadrže eksplicitnu suglasnost biti dio EATA.

1.5.1. Obveze nacionalnih organizacija pridružene EATA

Svaka nacionalna organizacija pridružena EATA suglasna je s ovim Etičkim Kodeksom i obvezuje se da:

- upotrebljava EATA Etički Kodeks kao šablon za vlastiti nacionalni Kodeks, i da ga integrira u Etičkom i Deontološkom Kodeksu svoje zemlje, koji se odnosi na različite profesije TA praktičara. Ovo uključuje kulturalne aspekte i uzima u vidu nacionalne zakone;
- osigura da svaki član potpiše Kodeks i upotrebljava ga u vlastitoj praksi
- pobrine se da razriješi lokalne situacije kada profesionalno ponašanje člana nije adekvatno s Nacionalnim Etičkim Kodeksom, Kodeksom EATA i nacionalnih zakona;
- referira Etičkom Komitetu EATA za bilo koje neriješeno pitanje sa članom, ili organizacijom članicom, i da potrži pomoć s ciljem razjasniti proces i biti u mogućnosti naći konačno rješenje.

1.5.2. Obveze članova Nacionalnih Asocijacija

Svaki individualni član EATA iz Nacionalne Asocijacije (uobičajeno kao dio nacionalne asocijacije), suglasan je sa Etičkim Kodeksom EATA i obvezuje sebe da:

- upotrebljava kodeks kao okvir za vlastito etičko razmišljanje i refleksije, i kao vodič kroz praksu;
- da se pridržava prema Deontološkom Kodeksu svoje zemlje, uzimajući u vidu vlastitu specifičnu profesiju.

Svako je individualno odgovoran za vlastito profesionalno ponašanje i svestan je za svoje obveze prema EATA zajednici. Ukoliko to ponašanje nije adekvatno s EATA i nacionalnim Kodeksom, biti će ispitano i procijenjeno od nacionalnog tijela koje će odrediti sankcije ukoliko je potrebno.

Svaki EATA trener obvezuje se da diskutira i reflektira ovaj Kodeks u svim aspektima treninga.

Dio II Jezgro Etičkog Kodeksa

Etika je disciplina koja činim eksplicitnim osnevene vrijednosti koje pomažu proces ispunjenosti ljudskih bića.

Vrijednosti dolaze iz egzistencijalnog i filozofskog pogleda, validne su za svakog i doprinose blagostanju jedinke i ostalih. One su univerzalne i nadmašuju i kulturalne norme i razvoj individualnih realizacija.

Etički principi proizlaze iz vrijednosti i indiciraju stavove s ciljem prevođenja vrijednosti u profesionalnu praksu. Principi, zbog svoje prirode, trebaju biti kulturalno interpretirani: neki principi se mogu izraziti na različit način u dvije različite kulture; oni su isto tako validni za svaku osobu, direktno ili indirektno involviranu s tim praktičarom.

U ovom dijelu specifične vrijednosti i etički principi biti će odrijeđeni i definirani. Ove vrijednosti su esencijalne za svekoliki zdravi ljudski razvoj, i individualno i interpersonalno, i zato se mogu smatrati kao osnovna ljudska prava. Zato vrijednosti deklarirane u ovom Kodeksu saglasne su sa Univerzalnom Deklaracijom za Ljudska Prava⁶

Etički principi kratko su definirani. Oni trebaju biti primjenjeni u praksi uzimajući u obzir ljude koji su direktno ili indirektno involvirani. Zato je za svaki princip indicirana lista moguće ciljne grupe koja treba biti obuhvaćena, s ciljem da ponašanje bude etičko: klijent, sebe kao praktičara, praktikante, kolege, zajednica.

---

⁶ Ona je bila objavljena 10 Prosinca 1948 god., od strane Generalnog Sobraanja Ujedinjenih Nacija u Univerzalnu Deklaraciju za Ljudska Prava.

2.1. Osnovne vrijednosti

Vrijednost označava ono što je osnovno ljudima da promoviraju razvoj i ispunjenost sebe i drugih. To uključuje aludiranje na prirodni zakon koji pomaže ljudima da se odnose s poštovanjem prema sebi i drugima. Slijedeće identificirane vrijednosti povezane su s Ljudskim Pravima i uključene su u Univerzalnoj Deklaraciji za Ljudska Prava.

Ovaj kontekst jednako je adekvatan s egzistencijalnom i filozofskom perspektivom u Transakcijskoj Analizi. Mnoge se vrijednosti mogu pretpostaviti, tako da se slijedeća lista neće smatrati detaljnom; za EATA članove, uzimajući u obzir opseg uključenih aktivnosti, fundamentalne su slijedeće:

1. *Dostojanstvo ljudskih bića*⁷

Svako ljudsko biće je vrijedno, neovisno od spola, socijalne pozicije, religioznog uvjerenja, etničkog porijekla, fizičkog ili mentalnog zdravlja, političkih uvjerenja, seksualne orijentacije itd.

2. *Samoodređenje*⁸

Svaka individua slobodna je odlučiti o svojoj budućnosti i okvirima nacionalnih zakona svoje zemlje i s dužnim obzirom prema vlastitim potrebama i potreba drugih; svaka osoba iz vlastitog iskustva može učiti biti odgovorna za sebe i jednovremeno uzimati u obzir prirodu svijeta i slobodu drugih.

3. *Zdravlje*⁹

Fizička i mentalna stabilnost je pravo svake osobe i treba ju aktivno štiti.

4. *Sigurnost*¹⁰

Svaka osoba ima potrebu biti sposobna istraživati i rasti u sredini koja joj omogućava osjećaj sigurnosti.

5. *Uzajamnost*¹¹

Svaka osoba, uzimajući u obzir da živi i raste u interpersonalnom svijetu, uzajamno je involvirana u blagostanje drugih, razvija međuovisnost s drugima s ciljem graditi vlastitu sigurnost i sigurnost drugih.

---

⁷ Čl. 1,2,3,. Univerzalne Deklaracije za Ljudska Prava Ujedinjenih Nacija, vidi dodatak.

⁸ Čl. 18,19,. Univerzalne Deklaracije za Ljudska Prava Ujedinjenih Nacija, vidi dodatak.

⁹ Čl. 24 i 25 Univerzalne Deklaracije za Ljudska Prava Ujedinjenih Nacija, vidi dodatak.

¹⁰ Čl. 22 i 23 Univerzalne Deklaracije za Ljudska Prava Ujedinjenih Nacija, vidi dodatak.

¹¹ Čl. 29 Univerzalne Deklaracije za Ljudska Prava Ujedinjenih Nacija, vidi dodatak.

Ove su vrijednosti direktno međusobno povezane i utjecat će na TA praktičare u njihovoj profesionalnoj praksi.

2.2. Osnovni Etički Principi

Radi prirode vrijednosti i njihovog značenja u ljudskom životu s ciljem da garantiraju poštovanje i prava svake osobe, potrebno je odrediti jasna uputstva o ponašanju koja su striktno povezana s vrijednostima. Etički principi proizlaze iz vrijednosti i služe kao indikacija kako postupati u praksi, s ciljem promovirati blagostanje, razvoj i rast ličnosti; oni daju uputstvo i nude kriterije za etičko ponašanje.

Uzimajući vrijednosti kao polaznu točku, moguće je odrediti set etičkih principa. Osnovni su:

- Poštovanje
- Ovlašćenje
- Zaštita
- Odgovornost
- Obveza u relacijama

U pomažućoj profesiji, etički principi trebaju obuhvatiti mnogo oblasti s ciljem da utječu na etičko ponašanje. Osnovne najvažnije su:

- Klijenti
- Sebe kao praktičara
- Praktikanti
- Kolege
- Ljudska zajednica

Praktičari TA razmotrit će svaku vrijednost i etički princip koji proizlazi iz nje, i preispitat će sebe s ciljem odlučiti koji stav zauzeti i kako se odnositi u svakoj od pomenutih oblasti. Praktičar će analizirati svaku situaciju promatrajući utjecaj etičkih principa na praksu i odabrat će ponašanja uzimajući u obzir široki opseg faktora, npr. klijent, sebe, okolina, itn.

Nakon kratke definicije svakog principa, postoji lista koja indicira točke koje trebaju biti obuhvaćene. Ovo će omogućiti praktičaru da evaluiira situaciju i da preuzme odgovornost za svoje odabire. Najprije, postoje primjeri dobre prakse razvijeni kao odgovor tom etičkom principu. Ovo ima za cilj potaknuti praktičara da sebi postavlja pitanja s ciljem da prevede principe u praksu; to nije golema lista i svaki će praktičar naći svoj odgovor promatrajući pet navedenih ciljeva. Ovo će praktičaru omogućiti da obrazloži razloge za svoje ponašanje.

1. *Poštovanje* prema svakoj osobi kao ljudskom biću, neovisno od bilo koje specifične karakteristike ili kvalitete.

- Prema klijentima: Praktičar cjelosno uzima u vidu i nastoji razumijeti osobnu perspektivu svake individue. On će osobi pomoći da bude adekvatna vlastitoj perspektivi. Praktičar će klijentu pružiti svoje najbolje usluge. Praktičar osigurava sigurnu i profesionalnu sredinu i svestan je moći svoje pozicije, pažljiv da kreira povjerljivu sredinu, izbjegavajući svaku situaciju koja je eksploatatorska prema bilo kome, itd.
- Prema sebi: Praktičar će uzeti u vidu vlastitu perspektivu / poteškoće / preference, i uputit će drugim kompetentnim kolegama svakog klijenta ili situaciju s kojom se on ne želi ili ne može spraviti, itd.
- Prema praktikantima: Praktičar, svestan za nivo učenja praktikanata, daje adekvatnu podršku, pruža sve potrebne resurse za učenje i otvoren je preusmjeriti vlastiti predavački stil s ciljem usaglasiti se s praktikantovih potreba za učenje, itd.
- Prema kolegama: Praktičar zadržava svjesnost o profesionalnosti kolega i kada postoje nedoumice, direktno ih razgleda s kolegom. Nakon što sasluša odgovor, praktičar će donijeti neovisni zaključak u odnosu na to pitanje, itd.
- Prema zajednici: Praktičar uzima u obzir specifičnu kulturu svoje zajednice i ne pokušava nametnuti vlastite vrijednosti; itd.

2. *Ovlašćenje* koje naglašava važnost poticaja razvoja svake osobe

- Prema klijentima: Praktičari posvećuju sebe da rade na razvijanje svjesnosti kod klijenata u vezi njihovog dostojanstva, odgovornosti i prava; itd.
- Prema sebi: Praktičari se kontinuirano educiraju u svom polju specijalnosti kako bi proširili svoje znanje i brinu o vlastitom profesionalnom i osobnom razvoju; itd.
- Prema praktikantima: Praktičari evaluiraju kompetentnost svojih praktikanata i osposobljavaju ih da razviju svoj potencijal, rast i blagostanje, itd.
- Prema kolegama: Praktičari poštuju doprinos svojih kolega i stvaraju prilike da razviju vlastitu profesionalnost, tražeći zajedničku kompetentnost, umjesto da zavide njihovim otkrićima; itd.
- Prema zajednici: Praktičari razmišljaju u širim terminima blagostanja i zajednice i klijenata; itd.

3. *Zaštita*, koja implicira brigu o sebi i drugima (fizički, mentalno, itn.), imajući na pameti jedinstvenost i vrijednost svake osobe.

- Prema klijentima: Praktičari nude adekvatne usluge klijentima osiguravajući im bezbjednu radnu sredinu (npr. povjerljivost, fizičku bezbjednost, informiranu suglasnost za visoko rizične procedure), i zadržavaju svjesnost o bilo kakvim destruktivnim tendencijama klijenta. Oni ne započinju nit održavaju profesionalni ugovor u situaciji kada druge aktivnosti ili relacije mogu da ugroze profesionalni ugovor (G)¹²; zadržavaju povjerljivost čak i kada je terapijska relacija završena (H), itd.
- Prema sebi: Praktičari vode računa o vlastitim vrijednostima i procese učenja, i odbijaju da rade u situacijama koje uključuju konflikte sa samim sobom ili koje traže viši nivo kompetentnosti; oni brinu o vlastitoj bezbjednosti i odlučuju da završe relaciju s klijentom ukoliko osjete bilo kakvo fizičko ili mentalno stanje koje umanjuje njihovu sposobnost da rade efikasno i kompetentno s klijentom (K), itd.
- Prema praktikantima: Praktičari ohrabruju praktikante da prepoznaju vlastite preferencije i ograničenja s ciljem da zaštite sebe i klijenta od neadekvatnih ili štetnih intervencija; potiču praktikante da brinu o vlastitom osobnom i profesionalnom razvoju, promatraju njihove osobne stilove i potežu osobne teme koje interferiraju sa njihovom vlastitom bezbjednošću ili bezbjednošću drugih; itd.
- Prema kolegama: Praktičari su spremni da konfrontiraju ponižavajuće izjave ili postupke od strane kolega (B); itd.
- Prema zajednici: Praktičari pružaju usluge klijentima uz potpunu suglasnost sa važećim zakonima zemlje (I); itd.

4. *Odgovornost* podrazumjeva uzimanje u obzir posljedice od vlastitih postupaka kao klijente, trenere, terapeute, supervizore, savjetnike, itd.

- Prema klijentima: Praktičari prave jasan ugovor i prekidaju profesionalnu relaciju kada klijent ne može ili ne želi da funkcioniра autonomno i odgovorno (E); oni neće eksploatirati klijenta ni u jednom obliku (F); oni se ponašaju na način koji ne izaziva namjernu ili promišljenu štetu klijentu (C); itd.
- Prema sebi: Oni uzimaju u obzir utjecaj njihove pozicije na klijenta i pažljivi su u načinu na koji odgovaraju klijentima, s ciljem da promoviraju blagostanje i da spriječe bilo kakvu zlorabu; itd.
- Prema praktikantima: Praktičari su svjesni za potrebe učenja praktikanata i obezbeđuju im potrebne alate i informacije da uče, ukoliko praktikant ne želi promijeniti određenu neetičku situaciju oni će ga konfrontirati i odlučiti se za određeni etički smjer djelovanja; itd.

---

¹² Slova u zagradama odnose se na prethodni Etički Kodeks EATA.

- Prema kolegama: Oni prihvataju odgovornost za konfrontiranje kolege za koga imaju logičan razlog vjerovati da se ponaša u neetičkom maniru, i ukoliko ne pronađu rješenje, da prijave tog kolegu odgovarajućem etičkom tijelu (L); itd.
- Prema zajednici: Praktičari, kao profesionalnu odgovornost smatrat će brigu o psihološkom i fizičkom zdravlju vlastite zajednice; itd.

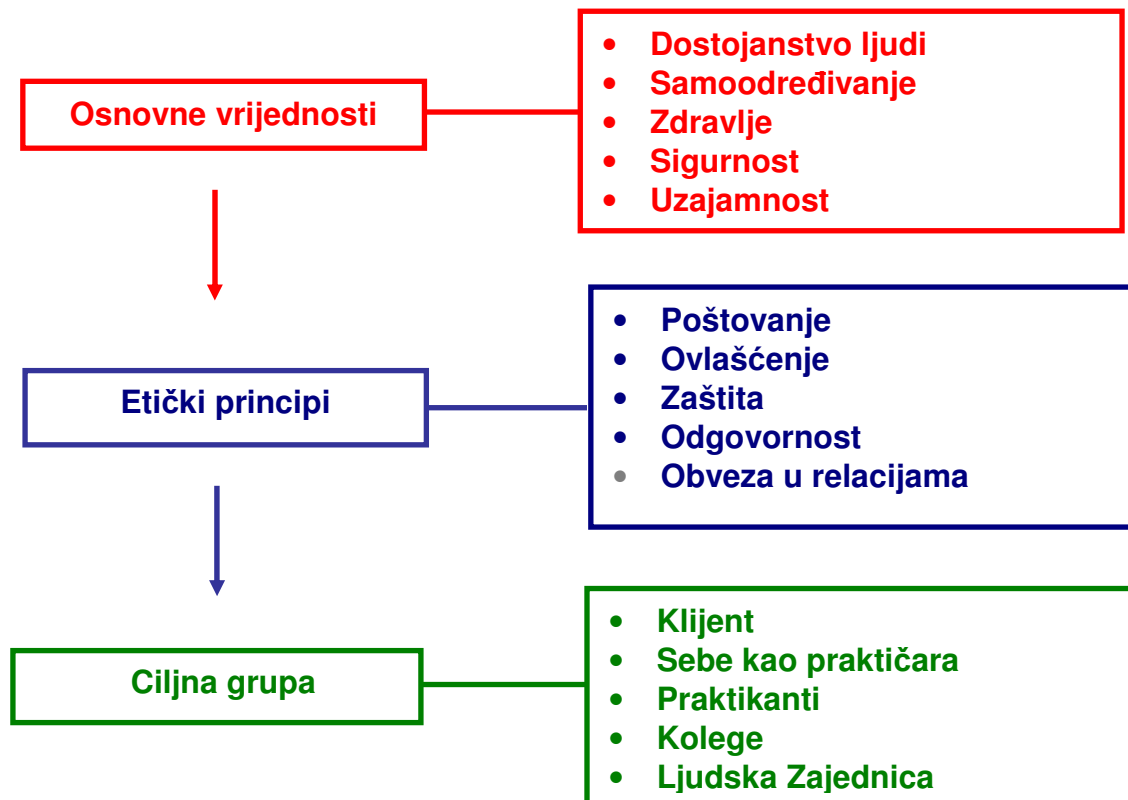
5. *Obveza* u relacijama znači razviti iskreno zanimanje za blagostanje našeg klijenta.

- Prema klijentima: Praktičari su pražljivi i uzimaju u obzir interpersonalni svijet individue i vode brigu o vlastitom utjecaju na njega; itd.
- Prema praktikantima: Praktičari uče praktikante da uzimaju u obzir interpersonalni svijet svojih klijentata; itd.
- Prema sebi i kolegama: Oni učestvuju na konferencije, deleći svoje doprinose; itd.
- Prema zajednici: Praktičari su svjesni i aktivni u životu svoje zajednice; itd.

S ciljem da donesu etičku odluku praktičari konsultiraju etičke principe koji im omogućuju da procjenjuju različite situacije da bi njihov odabir bio promišljen. Kako i da je, može se dogoditi da praktičari budu involvirani u situacijama gdje nije moguće pomiriti sve primjenjive principe; i pored ove poteškoće praktičari ponovo će trebati da razgledaju konkretnu situaciju, da razgledaju različite perspektive i da budu presmetljivi u odnosu na svoje odluke.

Slijedeća shema (Sl.1.) je sinteza jezgre Etičkog Kodeksa. Ima tri različita nivoa koja su upotrebljena da procjene situacije u terminima Etike:

1. Nivo Jedan, *Osnovne Vrijednosti* – primjenjive na svako ljudsko biće i univerzalno validne.
2. Nivo Dva, *Etički Principi* – potrebna je kulturalna interpretacija i impliciraju razlike u različitim profesijama.
3. Nivo Tri, *Ciljna Grupa* – ukazuje na ljude ili situacije koje treba uzeti u obzir za etičku praksu.

Sl. 1. Sinteza jezgre Etičkog Kodeksa: tri nivoa analize za etičku praksu.

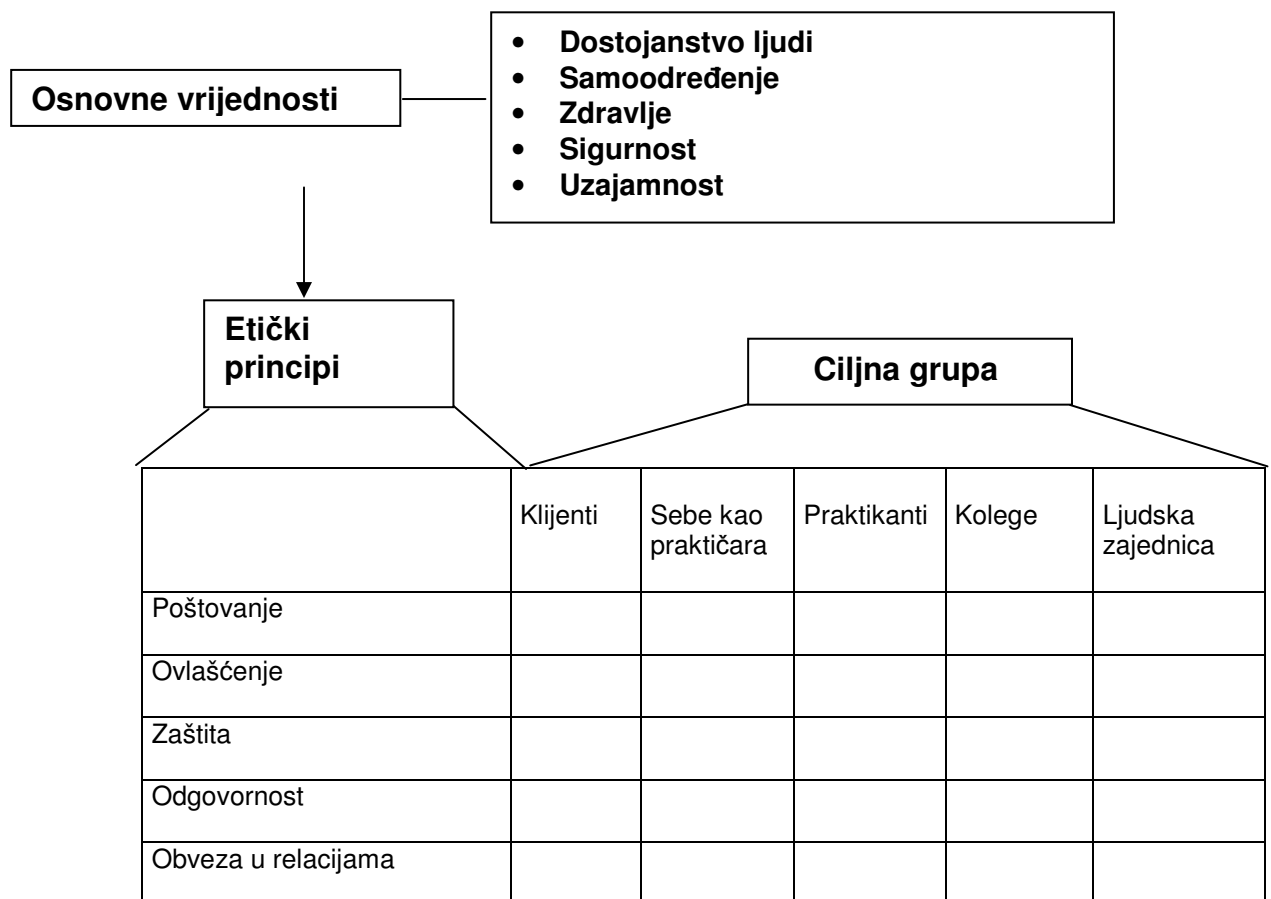
Dio III Primjena u praksi

3.1. Uputstva za etičku praksu

Slijedeći grafikon (Sl.2.) predstavlja isti sadržaj kao i prethodni. Ova prezentacija demonstrira da su “osnovne vrijednosti” fundamentalne premise s ciljem analizirati svaku situaciju u terminima Etike. Ona isto tako naglašava važnost procjenjivanja situacije putem razgledanja svakog etičkog principa i promatranja različite ciljne grupe u odnosu na svakog principa s ciljem doći do promišljenog *zaključka*.

Etička praksa podrazumjeva proces evaluacije situacije gledane sa različitih perspektiva, koje su ovdje nazvane ciljne grupe.

Samo nakon točne procjene situacije sa različitih perspektiva TA, praktičar dolazi do rješenja.

Sl. 2. Uputstvo za etičku procjenu

3.2. Primjeri aplikacije vrijednosti i etičkih principa u slijedeće različite oblasti:

- 3.2.1. Psihoterapija
- 3.2.2. Savjetovanje
- 3.2.3. Edukacija
- 3.2.4. Organizacije

Dodatak

Članovi iz Univerzalne Deklaracije za Ljudska Prava, povezani sa osnovnim vrijednostima

Čl. 1.: Svi se ljudi rađaju slobodni i jednaki po dostojanstvu i pravima. Njima su dani razum i savjest i trebaju se odnositi jedan prema drugome u duhu bratstva.

Čl. 2.: Svatko ima prava na sva prava i slobode navedene u ovoj Deklaraciji, bez razlike bilo kog tipa, kao što je rasa, boja, spol, jezik, religija, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, imanje, rađanje ili drugi status. Tim prije, ne treba raditi podijelu na osnovu političkog, jurisdikcionog (koji se odnosi na sudsku vlast, op.prev.) ili internacionalnog statusa zemlje ili teritorije kojoj osoba pripada, bilo da je neovisna, trust, bez vlastite vlasti ili pod bilo kakvog ograničavanja suvereniteta.

Čl. 3.: Svatko ima pravo na život, slobodu i sigurnost ličnosti.

Čl. 18.: Svatko ima pravo na slobodu mišljenja, shvaćanja i religiju; ovo pravo uključuje slobodu da promijeni svoju religiju ili vjerovanje, i slobodu, bilo sam ili u zajednici s drugima, javno ili privatno, da manifestira svoju religiju ili vjerovanje putem podučavanja, prakse, obožavanja i poštovanja.

Čl. 19.: Svatko ima pravo na slobodu mišljenja i izražavanja; ovo pravo uključuje i slobodu da zadrži svoja mišljenja bez sprečavanja, i da traži, prima i daje informacije i ideje putem bilo kog medija i neovisno od granica.

Čl. 22.: Svatko, kao član društva, ima pravo na socijalnu sigurnost i pravo na realizaciju, putem nacionalnog napora i međunarodnu suradnju, i u suglasnosti sa organizacijom i resursima pojedine države, ekonomskih, socijalnih i kulturalnih prava, neophodnih za njegovo dostojanstvo i slobodan razvoj njegove ličnosti.

Čl. 23.: (1) Svatko ima pravo da radi, da slobodno odabire zaposlenje, na pravedne i povoljne uvjete za rad i zaštitu od nezaposlenosti. (2) Svatko, bez bilo kakve diskriminacije ima pravo na jednaku platu za jednakog posla. (3) Svatko ima pravo na pravednu i povoljnu platu, obezbeđujući sebi i svojoj obitelji egzistenciju dovoljnu za ljudsko dostojanstvo, i dodatke, ukoliko je potrebno,

putem drugih načina socijalne zaštite. (4) Svatko ima pravo formirati i pristupati trgovačkim društvima za zaštitu vlastitih interesa.

Čl. 24.: Svatko ima pravo na odmor i slobodno vrijeme, uključujući razumno ograničenje radnih sati i periodične plaćene odmore.

Čl. 25.: (1) Svatko ima pravo na standard života adekvatnim za zdravlje i blagostanje i sebe i svoje obitelji, uključujući hranu, odjeću, okućenje, medicinsku brigu i potrebne socijalne usluge, i pravo na sigurnost u slučaju nezaposlenosti, bolesti, invaliditeta, smrt bračnog partnera, starosti ili drugi vid nedostatka zarade u uvjetima van njegove kontrole. (2) majčinstvo i djetinjstvo imaju pravo na posebnu brigu i pomoć. Sva djeca, neovisno da li su rođena u braku ili ne, trebaju uživati istu socijalnu zaštitu.

Čl. 29.: (1) Svatko ima svoje dužnosti prema zajednici u kojoj je slobodni i cijelosni razvoj njegove ličnosti omogućen. (2) U primjeni vlastitih prava i sloboda, svatko treba biti predmet samo onih ograničenja koja su određena zakonom, isključivo s ciljem obezbjediti adekvatno priznanje i poštovanje prava i slobode drugih i zadovoljenje osnovanih zahtjeva za moralnost, javni red i generalno blagostanje u demokratskom društvu. (3) Ova prava i slobode ni u kom slučaju ne smiju se primjenjivati suprotno ciljeva i principa Ujedinjenih Nacija.